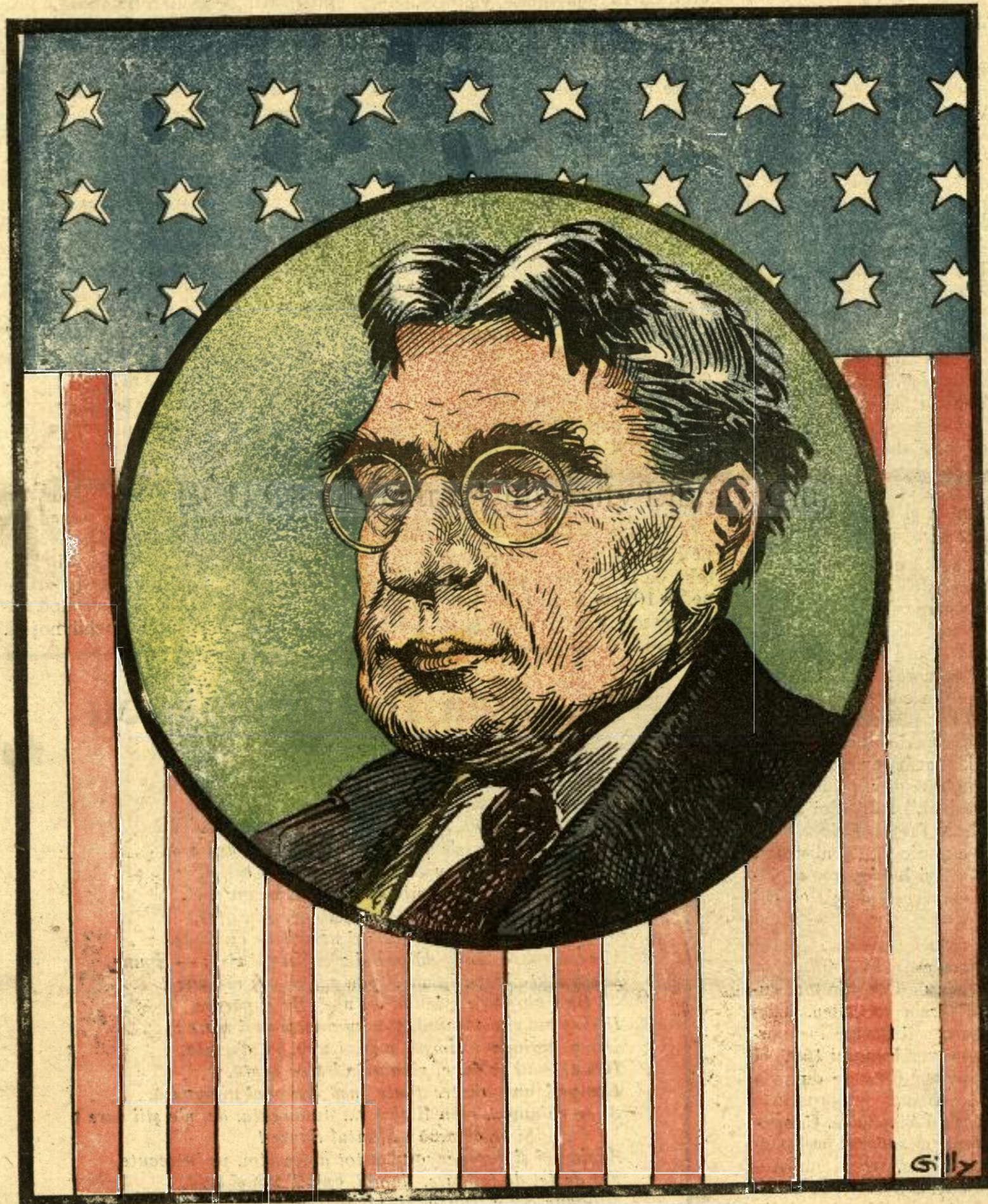

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

HARDING

Fostul Presedinte al Statelor-Unite (1920-1923)

Francisc I, Leonardo da Vinci și „Joconda”

Se știe senzația ce a produs, sunt câțiva ani, înainte de război, furtul celebrului tablou al marelui pictor, sculptor, literat și filosof italian, Leonardo da Vinci: „Joconda”, de la muzeul Louvre de la Paris. Celebrul tablou, în care se rezumă întreg genul lui da Vinci în care el și-a pus cea mai profundă concepție a artei și care a iscat atâtea probleme de artă și de gândire artistică, a fost regăsit, după sânguitoare și internaționale investigații.

Furtul s'a văzut, a fost opera unui maniac, obsedat de celebrul și enigmaticul zâmbet al faimoasei „Joconda”. Acest misterios zâmbet, Leonardo da Vinci, l-a încrustat pentru veșnicie pe cea mai sublimă expresie femeiască. Conjecturi peste conjecturi s'au emis, de către cercetători, amatori, specialiști, asupra genezei acestui celebru tablou. Ambiția lui da Vinci a fost să redea tot ce-lace, pe o figură și într'un corp omenească, poate să apară din sufletul omenească, zâmbetul nobililor dame din Florența, precum și mișcările feței ale soldaților furioși. În 1506, el isprăvește tabloul „Joconda”. Mona Lisa, fiica lui Antonio Maria di Noldo Gherodini, era o Napolitană, a treia soție a lui Zanobi del Giocondo, cu care se căsătorise în 1495. Acest portret a devenit de îndată celebra Vasari lauda lumina și transparența colorilor, exactitatea imitației.

„Atât de plăcută e expresia, adăugă el, atât de dulce zâmbetul, încât opera aceasta pare mai divină de cât omenească și viața nu are altă aparență.” Nu e o trăsătură, care, după părerea sa, să nu corespundă naturii. Oricine, spune din contra Leonardo, a văzut această pictură, trebuie să mărturisească superioritatea artei asupra naturii. „arta având o mult mai subtilă metodă de a prinde interesul și expresivul.” Amândoi acceptă critici de artă au dreptate: idealul lui da Vinci, nu e nimic vag și abstract, acest ideal e însăși înțelegerea realității pe care nu-l mărește de cât ea să-l înțeleagă.

Când Leonardo nu s'a mai putut îndoi că pictura cu care a îmbrăcat peretele din Sala de Consiliu mai curând sau mai târziu va cădea, șederea sa la Florența îi devine insuportabilă în timpul verii anului 1506, el obține permisiunea de a se duce la Milan, unde-l chema guvernatorul francez, Charles d'Amboise. Congediul său expirat, el solicită prelungirea acestui congediu. Iritat, gonfalonierul, Pier Soderini, scrie, la 8 Octombrie, însărcinatului de afaceri din Florența:

„Leonardo n'a tratat Republica cum trebuia. A primit o sumă considerabilă și nu e de cât la începutul ma-

rei sale lucrări; în adevăr, a lucrat ca un trădător.”

Vasari povestește că Leonardo se adresa prietenilor săi, cari au strâns suma necesară ca să despăgubească Tezaurul Soderini avu fantezia să o refuze. Regele Franței, Francisc I, se hotărî atunci să-l atașeze în serviciul său.

Chemat în Italia de către Venetia și Genua, Francisc I, cu o îndrăzneală de necrezut, trece coasta Argintierei. La 13 Septembrie, victoria de la Morignan îi dădu ducatul de Milano. Abia informat de sosirea Francezilor, Leonardo părăsește Roma. Se întâlnește cu Francisc I la Pavia. Însărcinat cu organizarea serbărilor cari i-au fost date în Pavia, el construiește un fel, automat care, sosit în fața regelui, se deschide și acoperă picioarele regelui cu flori. Leonardo întovărășește pe învingător până la Bologna, unde Leon X venise să soliciteze pacea. Prietenia cu Francisc I, care-l trata cu un respect filial și-l numea „tatăl meu”, îl făcuse cunoscut și la modă. La Bologna, Leonardo căpătă, deci, răzbunarea umilințelor pe cari le suferise la Roma.

În Decembrie, el vede pentru cea din urmă oară Milanul, a doua sa patrie, orașul ce se pare a-i fi preferat și unde el îi lăsase amintirea anilor victoriei sale, cei mai fecunzi și mai fericiți.

În 1516, e în Franța, unde a urmat pe Francisc I. Avea ca reședință castelul de la Claux și primea o pensie de 10.000 fr. anual. Fu însoțit de Francesco Melzi precum și de servi-

torul său Battilo de Villains. Locuința de la Claux era situată lângă castelul regelui de la Amboise. În primăvara anului 1517, se celebrează la castelul de la Amboise botezul prințului moștenitor, apoi căsătoria lui Lorenzo de Medicis d'Urbino cu fiica ducelui de Bourbon. Și de data aceasta, Leonardo a putut să-și exerciteze, cu ocazia acelor șerbări, acea artă complexă a căreia creațiuni efemere îi distrară fantezia. Pictor, arhitect, decorator, mașinist, aceste talente ale sale atât de diverse, conspirau, pentru plăcerea principilor, în improvizații de geniu. Leonardo visa încă opere mari: să ridice un nou palat la Amboise; un canal care, lega Solognia, ar regula cursul râului Loire și ar apropia Italia de inima Franței „stabilind prin Saona o comunicație directă între ținutul Tauraine și Lyonnais, centrul obișnuit al relațiilor comerciale ale celor două țări”. Un secretar al cardinalului Louis d'Aragon a păstrat amintirea unei vizite pe care cardinalul o făcu lui Leonardo la castelul său de la Claux, la 18 Octombrie 1516. Leonardo da Vinci arată oaspeților săi tablourile sale: „Joconda”, „Sfântul Jean”, „Sfânta Anna”, manuscrisele sale și le vorbi de lucrările sale.

În felul acesta se exprimă secretarul cardinalului Louis d'Aragon, mai sus menționat.

„Deși seniorul Leonardo, lovit de o paralizie a mâinii dreaptă, nu mai poate picta cu suavitatea care-i era obișnuită, poate face încă desene și să învețe pe alții. Acest gentilom a scris despre anatomie în rapoartele sale asupra picturii, într'un mod admirabil: l-am văzut cu ochii noștri.

Lampa lui Dumnezeu

— ANECDOTĂ —

Un fărâș pleacă din Casă și veni în București.
Unde s-mulle și mămule, adevăruri și povești.
Veni bist să vadă noaptea cum s'aprinde pe bulevard
Lămpi electrice de par'că sînt luceferi, așa ard.
De posesorii tot spusese unii și alții, și, astfel,
Hotărîse 'n urma urzii să le vadă-acum și el.
Le vîdă. Și atunci un dă iscusit de prin oraș,
Negustorul de pîr de cloacă ori netrebnic cuconas,
Vine aproape lângă dînsul și zâmbind îi zise: — Spune,
Mai văzut-ai, verișcare, pîn'acum așa minune!
— De e vorba de minune, să nu-ți fie supărare,
Întreabunde lui fărâșul, știu eu una și mai mare:
Dăzu aprinde-o lampă, numai una, și d'odată,
Întineritul se duce, zîna mîndră se arată.
Lampă-i una, dintre toate însă cea mai minunată,
Și se chiamă... cum îi zice?... dumneata, de, n'o știi care e!
Și se chiamă: Sfântul Soare!
Al de noi și dumneavoastră tot aprindem, pe 'ntrecute,
Pe de fel de felinare, lămpi, opăți mii și sute,
Milioane cât e frunza și nisipul, în zadar.
Noaptea vine și e noapte, făr' să aibă vr'un habar
D'ale noastre meșteșuguri... Ori ce facem, ce deprindem,
Noaptea rade 'n întuneric de luminile ce-aprindem!

N. Tino

A scris și despre natura apei. Cu diverse mașini și atâtea alte lucruri, a umplut o infinitate de volume, toate scrise în limba vulgară și cari, publicate, ar fi de cea mai mare utilitate și de cel mai mare farmec”.

(Sfârșitul în N-rul viitor).

Petru T. Gădeș

IN PORTURILE NOASTRE.

*In port, pe cheiul dogorit de soare,
Adorm pescarii, plasa nu se-aruncă,
Pe-un șlep, o gloată plină de sudoare,
Cu patimă începe o nouă muncă...*

*Un porumbel se'naltă smuls din tină
Spre înfinit și soare, iar un maur,
Vizează tolănit pe rogojină
Amurgu 'n dosul Cornului de Aur...*

*Patâta calm și ospitalitate,
Pe bordu n'țelenitei capoare,
De par mici oaze prin pustietate
Cu-arome, umbră, vise și răcoare...*

*Văg, pescărușii fac ca să răsune
Interiorul stâncilor albastre;
Se stinge ziua ca o rugăciune...
.....Ce sfântă-i seara 'n porturile
[noastre...]*

George Gruia

Însemnările unui trecător

Dela lereastră vagonului, m'au strigat doi d-ni pe cari nu-i cunoșteam. M'au strigat familiar și bucuroși. M'am uitat la ei și totuși nu-i cunoșteam. S'au apropiat de mine și în cele din urmă mi-au spus cine sunt: doi foști colegi de școală, colegi de internatul zilelor mizere, când entuziasmul e încuiat între zăbrele și clopotul ordonă să te culci, și când să mănânci ceace ți-se dă.

Amintirile trezite de cei doi camarazi, le-am trăit într-o clipă, iute, violet, brutal, ca pe o înfiorare de moarte. Dar numai o clipă. Camarazi buni, ca frații altădată, ne vedeam acum deseori; necunoscuți străini. Eu nu le-am putut rosti mai nimic; nu știam acum decât ceace vedeam, că sunt încărunțiți, sărbătorește îmbrăcați și cu inele în degete. Nu știam, dacă să mă adresez, cu „dumneata”. Și-mi năpădi sufletul, un fel de întunecime, în care se amestecau vîind cuvântul „prietene”, șopotul răgușit al unui eon „tine-rețe” și prăbușitor sacadat „visuri”.

Unde suntem noi de-atunci? Ce-a rămas din dezordinea noastră visătoare? Ce-am ajuns pe aria trecătorilor unei munci, materializată în formă de pâine, când acră, când neagră?

Trab

Grafica lui Mozalevski cu reproduceri din lucrările lui

Sufletul graficeii este desemnului! Nu poți fi un bun grafist dacă nu ești un bun desemnator. Or, lucrările de grafică cari ilustrează cărțile și revistele contemporane se fac deseori de persoane cari n'au cultură artistică, nu cunosc desemnului. De aceea când cu grafica se ocupă un om care are chemarea pentru aceasta, are tragerea de inimă pentru această

rus în arta graficeii. Acesta este L. Mozalevski, de care scriem, ni se pare pentru întâia oară în România, dar care este universul cunoscut.

Pictor de talent, el face parte din marea pleadă de pictori ruși și încă din 1913 era o forță. La expoziția din Leipzig în 1914 el este admirat pentru estampele lui. Intre 1918 și 1921 expune la Viena lucrările lui relative la arta ucraineană, care îi atrag atenția întregii prese vieneze.

Ceeace place în lucrările lui Mozalevski este cunoștința adâncă a gra-

L. Mozalevski: „Povestea despre Prințul Biadab” 1920

formă de artă trebuie să te oprești asupra lui și să-l faci cunoscut. Rușii au reușit în ultimele decenii să se impună în toate domeniile culturale și artistice. Numele lor se găsește și în beletristica și în pictură și în sculptură. Rușii au reformat teatrul chiar. Tot dintre ei au apărut și mari desemnatori și decoratori. Bakst este cunoscut astăzi ca desemnatorul cel mai de seamă a costumelor de teatru și a scenariilor teatrale. De o mare reputație și glorie se bucură un alt

ficeii cărții, dezvoltarea tehniceii grafice, desemnului ireproșabil și fantazia temei ilustrației. Se simte priceperea întrebuințării creionului și reușita de a obține acel umbră-lumină a desemnului, care în grafică înlocuiește culoarea. Se simte școala mare pe care o are și care supune meșteșugul artei. Artistul fără școală se găsește mereu sub puterea întâmplării, ceace foarte deseori se constată în lucrările grafiștilor de ocazie

În desernul „Cavalerul“ se unește monumentalitatea stilului cu decorativitatea desernului elegant. Cu multă artă este redat reflexul orașului din bazme.

Cele mai multe din lucrările lui Mozalevski sunt cumpărate de colecționari străini și pe prețuri fabuloase.

Experiența artistică, cultura și școala bună pe care a avut-o cum și

poposească pașii rătăcirii grele printre cei ce mă recheamă fie-n ori ce timp de vreme, tot cu dânsa voi împarte, plânsul bucurii mele...

Și de-o fi să-ți stea în cale tainic plânsul de isvor, s'o deprinzi să se înfrățească, cu șoptirea ta blajină: când rămâi stingher pe țărmul rătăcirilor eterne; vremea, truda și-o mărește, noaptea, plânsul și-l îngână...

Dar de-o fi să vezi pe chipu-i, tinită nepăsarea să-ți abați din calea-i cursul, pașnic și blajin isvor. Las-o să-și întrezărească, bucurii, necerțate: pentru ce-i mai folosește jalea unui călător!?

Eu de plec: mă cheamă plânsul, satul meu, ai mei mă cheamă; lângă dânsi îngrop trecutul, de dureri și de cântare.

Și păstrezi ca amintire pentru timpuri negrăite, cea din urmă licărire din nădejdea mea ce moare...

George Nutzescu

ARTA VERSIFICAȚIEI

Ce spunea despre ea maestrul
A. Macedonski

În liceu la studiul limbei române se învață, — printre atâtea lucruri necesare unei vorbiri corecte, — și arta de a face versuri; dar se vede treaba că tinerilor cari încep să scrie poezii nu le-a plăcut să învețe această artă din cărțile de școală, căci primim la redacție o sumedenie de poczii care mai de care mai pocită ca formă, și mai toate sunt scrise de băeți din clasa șaptea și a opta. Adesea ori acești poeți vin și pe la redacție și ne dau astfel încredințarea că ar fi putut să cunoască arta de a face versuri, — își poartă cu mândrie șapca de „cursul superior“ — dacă ar fi avut încredere în cățile unde se învață această artă. Este probabil însă că mai bine se află tainele poeziei prin viu grai căci dacă n'ar fi așa nu ar fi existat maestrul și discipolii.

Nu e mai puțin adevărat că în toate cărțile de școală pe cari le cunosc, această materie este predată într'un chip foarte arid. Este firesc prin urmare ca tineri cu vocațiune poetică să caute în altă parte atelierul unde se învață făurirea versurilor lapidare, cu rime de aur.

Cu toate că nu știu să le scrie, versurile ne sunt trimise din toate părțile țării și asta nu cu două, cu nouă ci cu sutele de mii. În fiecare zi se umple de câte trei-patru ori, mult răbdătorul coș.

La „Poșta Redacției“ nu mai prididim cu răspunsurile și la cea mai mare parte ne este imposibil să le răspundem căci ar trebui să ocupăm

I. Mozaievski: Fragment din compoziția „Seara de vară“ (1914).

Povestea despre prințul Bladuh dovedește puterea artistului de a reda umbră și lumină. Ușurința și transparența peisagiului — foarte complicate ca tehnică, dovedesc stăpânirea de sine a artistului.

munca continuă pe care o depune, garantează artistului succesul pe care îl merită în această grea și rară încercare artistică.

Dr. I. Duscian

FULGI DE SOARE

Șopot blând de reci isvoare, de-ai să treci în rătăcire, pe la poarta casei ei, du-i din parte-mi plânsă veste că eu, chiar din seara asta, mă rentorc spre vechi meleaguri, să-mi văd satul, și pe ai mei.

Vremea și țese peste frunte fire albe de beteală; noi nădăjduim în tr'ansa ca'ntr'o rugăciune sfântă: hoinărim când ni-se plânge, și ne ducem spre amurgul zărilor necercetate: plânși amar' când ea ne cântă...

De vei șopti la poarta-i, blând isvor, cu rece apă: ondularea-ți mătăsoasă, depănată spre răzor, va simți un cald de buze prăbușit de nu știu unde; un sărut din sărutarea amintirilor ce mor....

Și cu valurile tale, printre crestele pleșuve, va porni din clipa ceea umbra ei rătăcitoare.

Spune-i că nu-s eu de vină; vremea și năruie pustiul; să ne îngroape năzuința, sub o piatră plângătoare...

Spune-i c'am luat prin besnă, și portretul ei; și-acolo, unde-o fi să-mi

toate paginile revistei numai cu corespondență.

Totuși „Universul Literar” trebuie să facă ceva ca să iasă mai puțin poezii proști din tinerele generații, căci ori și ce s'ar zice tot face plăcere. — chiar și celui mai ignorant burghez, citirea unei poezii cu versuri răsunătoare și frumoase așa cum știe să le facă domnul Topârceanu, bunăoară.

Poezia, fie ea chiar o glumă, este mai plăcută când e scrisă cu artă, de aceea vom începe a da în fiecare număr al revistei din regulile ce trebuiesc să fie urmate pentru ca să compunem o poezie bună, și aceasta așa cum nu se învață în școli.

Aceste cunoștințe le deținem și noi de la maestrul la care a învățat mulți dintre poeții noștri, astăzi cu renume sau cu busturi și statui.

N. M.

Fluturașul

*Un fluturaș micuț, ușor,
Nebun de fericire...
Și fermecat... zboară cu dor,
Spre micul grup al crinilor,
Spre cupa de iubire!*

*Și îmbătat de-a lor părfum,
Se'naltă în spre Soare...
Gingășe roze-î stau în drum,
Oprind pe fluturaș acum;
Cu dulcea lor splendoare!*

*Apoi undind în zbor nebun,
Merge din floare 'n floare...
Și dispărând pe-al zării drum
Zburdalnic reapare-acum
Pe-a razelor cărare!...*

*Un vânt ușor mlădie 'n mers,
Al florilor ninsoare...
Splendid, întregul Univers
Se-adună 'n rime... și un vers
E raza de la Soare!*

Jenica Bordeanu

FILOSOFIE

— Poveste de vară —

scena 33 petrece pe malul Dunării într'un orașel de provincie la băi

Cerul dincolo de râu se luminase de o culoare dulce, roză, culoarea apusului de soare. Era cald. În băile pentru bărbați se dezbrăcau doi: studentul Petrescu și contabilul Iancovescu.

— Toată chestiunea, nu este. Hiu-tă, vorbea studentul, — că tu ai fi prost și ești chiar băiat draguț. Dar tu nu știi cum să te porți cu femeile, în cât ele sunt nevoite sau să-ți bufnească de rîs în față, sau s'o iee la fugă. Nu trebuie mon cher, să fi așa de timid cu femeile, tăcut, nemișcat,

I. Mozalevski; „Cavalerul” 1921
(Vezi articolul, „Grafica lui Mozalevski”)

plin de un fel de profunzime ursuză. Cu femeile trebuie să știi să vorbești!

— Cum dracu poți vorbi cu ele!?

— Ah, dragul meu, aci e toată filosofia. Cu femeile nu trebuie să judeci mult când vorbești cum faci cu bărbații, căci nu faci de cât să le încurci și să le zăpăești, proedând așa. Când vorbești cu o femeie caută de dă mai multă tărie nu vorbelor, dar voci, simplifică gândurile tale adânci până la profunzimea unei lingurițe, schematizează concluziile tale, insistă asupra amănunțelor și ai să vezi cum vei reuși. Dă femeilor filozofie pentru o para și poezie pentru un ban. Admirând un apus de soare cum e acesta, cu ea împreună, nu te întinde la multă vorbă ca și cum ai încerca să faci o descriere poetică într'o navelă, dar simplu, respiră adânc și spune, vîndând privirea ei: ce sublim apus de soare! nu este așa? Roz, de un roz admirabil!” Dar în același timp pune mâna pe talia ei; în chipul acesta cu gestul rescumperi zgârcenia cuvintelor.

— Dar intră Lizo, zău, apa e caldă. Ce fricoasă mai ești!

— Mă tem... E târziu, suntem numai noi două și apa trebuie să fie rece.

— De ce nu mă tem eu?... Vin'ă proast'o!... Nu este tot una — tot ești desbrăcată.

Petrescu se opri din vorbă și ascultă.

— Cine o fi în despărțitura pentru femeii?

— Mi se pare vecinele noastre de la Villa Roșic. Două coconite, — răspunse, gânditor Iancovescu. Ele veneau în urma noastră.

— Ascultă Iancovescule! — spuse studentul, bătându-se cu palma pe pieptul gol, — ia să înotăm noi până la ele.

— Ce? ai căpiat? Ești nebun? Femeii măritate și noi să trecem în secția pentru femeii. Frumoasa istorie! Au să ridice atîta țipăt și ne fac un scandal că n'ai să-l uiți toată viața. Unde mai pui că ne punem în conflict și cu bărbații lor și cu populația.

Pe fața studentului flutură un surâs drăcesc de îndrăzneală.

— Te-e frică? Bine, înot cu singur. Dacă vrei, vino și tu mai târziu. Te voi recomanda.

Contabilul vru să-l eprească pe student dar acesta dintr'o săritură de a funde în apa reagră și dispăru inotând.

Pe treptele băilor pentru femei se-
dea o femeie într'un costum albastru
de baie și cu yârful piciorului tremu-
rând și roz de reflexul apusului în-
cerca apa. Și apa era la câțiva pași
de ea tot roză, după cum era și pă-
rul prietenei ei, care sta până la
brâu în apă — totul era roz.

Femeia care sta pe trepte se deose-
bea prin corpul ei micuț, prin coap-
sele ei rotunde, cochete, pe cari fe-
mea în hotărârea ei fricoasă le nete-
zea cu mâinile ei delicate și roze.
Femeia din apă, era înaltă cu miș-
cări repezi, ștregărești, vioaie și cari
contrastau cu statura ei impună-
toare, cu pieptul ei larg și frumos.

— Vino Lizo, nu te teme!

La câțiva pași de ele apa începu
să facă cercuri largi și din apă apăru
ceva rotund, negru, apoi acest ceva
rotund începu să pâfăie, să răsufle și
să scuipe. Acest ceva nu era de cât
capul studentului Petrescu, care cu
grație și netezea capul și foarte pa-
sionat privea la amândouă femeile
cari înlemniseră.

— Madames, sunt nevoit să vă fac
sele mai sincere scuze.

— Vai, vai!... strigă doamna cea
înaltă. Cine este? Un bărbat? Cum
ai îndrăznit obraznicule! Pleacă ime-
diat. Chem servitorii!

Petrescu și ascunse umerii în apă,
intoarse capul spre femeia cea înaltă
și timid spuse:

— M'ați numit, doamnă obraznic...
Profitați de avantajul că sunteți fe-
mee și sunteți, bine înțeles, încredin-
țată că n'am să fac scandal pentru a-
ceasta. Dar pentru ce de la prima ve-
dere v'ați convins că vreau să vă pri-
zinesc vr'un rău? Credeți-mă doam-
nă că sunt cel mai respectuos...

— Ce impertinență! — privind cu
dispreț la capul muiat al studentu-
lui, spuse femeia cea înaltă. Profiți
de faptul că suntem singure.

— Doamnelor! — dete din cap
Petrescu. Ce nedrepte sunteți?
Doamne, cât sunteți de nedrepte!
Că femeii inteligente și culte trebuie
să știți că la Trouville, damele se
scaldă la un loc cu bărbații.

— Minți! — cu un țipăt isteric,
zise dama pe care o chemau Liza. A-
colo, o fi așa, cum spui, dar acolo
bărbații sunt în costume de băi. Pe
când d-ta ești gol... Pleacă îndată
de aci!

— Știți doamnelor mele — și stu-
dentul făcu un pas spre Liza că Na-
poleon când a fost întrebat care sunt
strămosii lui a răspuns: eu sunt stră-

moșul meu! De ce n'am face și noi
la fel doamnelor mele, spunând: noi
creștam acest obicei... Faptul că eu
sunt cufundat în apă până la gât.
dacă-la urma urmelor inzistați așa de
mult, vă rog. Doamnă... mi se pare,
vă zice, Elisa, aruncați-mi cearșaful
de pe bancă, el va acoperi goliciunea
și urătenia mea.

— Aruncă-i! spuse doamna din
apă și cu dispreț se intoarse. Și lasă-
i să se ducă.

— Foarte bine, mă duc, spuse stu-
dentul prinzând cearșaful aruncat.
Dar înainte de a pleca vă întreb: de
ce mă goniți?

— Ce obraznic! — plesnind din
palme strigă femeia din apă. Dar
cum să nu te gonim? Noi stăm aci
în costume de baie și d-ta zgâești
ochii la noi... Du-te.

— Ce, imediat? Dar un lucru îmi pa-
re straniu... Admitem că ați fi artiste
într'un teatru și n'ați trebui să jucați
rolul unui paj — oare nu ați apărea
în tricou pe scenă și nu în fața unui
simplu și miop student dar în fața
unei mulțimi de mii de oameni? Pen-
tru ce pudicitatea aceasta nenormală
și falsă aci... și colo...

— Acolo e teatru, răspuse Liza.
Și aci suntem la baie.

— Pardon, — cu smerenie surăse
studentul, așezându-se pe stâlpul care
eșea din apă și învălindu-se în cear-
șaf... Dar unde este deosebirea, la
urma urmelor. Nu este unu și același
lucru?

— Ce lucru? îl întrebă Liza.

— Lucru, de care vorbim.

Liza nu vorbise de nici un lucru
dar tonul liniștit și cuvințios al stu-
dentului o zăpăcise în cât ea nu găsi
altceva să răspundă decât:

— Nu uita, domnule, că suntem fe-

mei măritate, iar d-ta ne ești un om,
cu totul necunoscut!

— Inchipuiți-vă, doamnelor, — în-
cepu studentul după ce revenise să se
așeze pe o treaptă ceva mai jos de
unde ședea Liza. Inchipuiți-vă, că nu
v'ați fi întâlnit cu bărbații d-voastră
la timpul dat și v'ați fi întâlnit cu
mine v'ați fi măritat cu mine. Ce s'ar
fi întâmplat? Eu aș fi avut astăzi a-
supra d-voastră toate drepturile!
D-voastră, doamnelor mele, nu v'ați
fi rușinat câtuși de puțin de mine.
Prin urmare — face, oare, că o sim-
plă întâmplare să-o ridicăm la înălți-
mea unui principiu?

— De ce principiu vorbești? —
pufăi doamna care era în apă.

— De acela, pe care dv. îl susțineți.

— Nu înțeleg nimic ce vorbești —
atâta știu și mă mir, cum ai avut fără
să te temi de urmări?

— Doamnelor! Adevăr vorbind ce
mare deosebire este că înă găsesc a-
cum la cinci pași departe de dv., sau
m'aș găsi la cincizeci de pași dincolo
în baie pentru bărbați? Pe dv. vă ui-
mește distanța aceasta de treizeci de
pași, dar de fapt ce s'a schimbat în
lumea noastră, dacă noi stăm și vor-
bim aci unii lângă alții? Dacă am fi
îmbrăcați în hainele noastre — e
mai mult ca sigur c'am ședea și mai
aproape unul de altul dacă ne-am
găsi undeva la teatru, la un concert...
Va să zică, după d-voastră toată
chestiunea este în haine, în aceste
îmbrăcăminte convenționale, croite
de mâinile vr'unei tâmpite croitorese
care este deseori o stricată până la
măduva oaselor sau suferă de vr'o
boală mizerabilă.

Localizată din ruseste dupa Avercenko.

Damian

Michel Provins

Dela iubire la ură...

— Urmare și sfârșit —

Frésan. Atunci el este, l'am dus în
pavilionul Z cu o doamnă care trece
drept sora lui, și care este trecută cu
un număr mai jos, în registru. Came-
rele lor sunt una lângă alta.

Jancourt (citind numele). D-na Jan-
court?

Frésan. O cunoști?

Jancourt (galben ca ceara). Da...

Frésan. Nu este soția unui bancher?

Jancourt (stăpânindu-se pentru a
nu se trăda). Ba da...

Frésan. Pe soțul ei îl cunoști?

Jancourt. Da.

Frésan. Atunci te rog să mă ascuți
și să mă ajuți. Intre ea și acest d'Ar-
val există o legătură pe care nu știu
cum să o calific. Acum trei luni când
a venit d-na Jancourt aci, imediat du-
pă plecarea soțului ei, căci a fost a-
dusă chiar de soțul ei, a cerut să i se
dea o cameră alături de d'Arval sub

motiv că este sora lui, a acestui d'Ar-
val.

Jancourt. Sora lui d'Arval?

Frésan. Intocmai. Predecesorul
meu, d-rul Laudrian, care era mai
mult negustor de cât doctor, a luat
de bună afirmația d-nei Jancourt, și
a instalat-o într'o cameră alături de a
lui d'Arval, făpuind astfel una din ce-
le mai mari crime. Pentru acest fapt
a fost silit să-și dea demisia.

Jancourt. Dar pentru care motiv a
cerut această doamnă să fie alături
de d'Arval?

Frésan. Pentru a fi cât mai aproa-
pe unul de altul. — Nu înțelegi?

Jancourt (tremurând). Așa dar
cest d'Arval este...

Frésan. Amantul ei... sau a devenit
aci. Și d-na Jancourt, a ales acest
loc liniștit drept adăpost pentru dra-

gostea ei, îngrijind totodată și pe amantul ei care este bolnav.

Jancourt. Nu pot să pricep.

Frésau. Iar ceace este și mai grav, este că n'a izbutit să-l vindece, dar în schimb a contractat nenorocita boală, îngrijindu-l.

Jancourt. Cum a contractat boala doar d-na Jancourt era bolnavă ?!

Frésau. Cine ți-a spus că a fost bolnavă ?

Jancourt (tulburat, gata să se dea de gol). Cine... cine — familia ei, soțul ei chiar mi-a spus că a avut un consult cu cel mai mare specialist al nostru, Varmeur.

Frésau. În adevăr avea o ordonanță semnată de Varmeur, dar atât iscălitura cât și ordonanța erau false.

Jancourt. False ?

Frésau. Da. O întâmplare fericită m'a pus pe urmele acestei triste drame. Luând direcțiunea sanatoriului, după plecarea lui Landrain, prima mea grijă a fost de a face o anchetă asupra fiecărui bolnav. Pe când eram la pavilionul Z, internul îmi prezintă următorul raport :

„D-na Jancourt, stare gravă. sosită sănătoasă la sanatoriu“.

Suprins, întreb pe tânărul meu asistent : „Ce însemnează această apreciere ?“ „Este părerea mea îmi răspunde el, și au trecut-o în foaia de observație pentru a fi în afară de orice răspundere“. „I-ai spus acest lucru și lui Landrain ?“

La prima ocazie, dar mi-a răspuns :

„Ordonanța lui Varmeur este mai tare decât părerea dumitale. Te-ai găsit d-ta mai brez decât Varmeur ! Și la urma urmei, nu te amesteca unde nu trebuie, nu ești pus aci să verifici ordonanțele medicilor consacrați !“ Când am auzit așa n'am mai spus nimic, a încheiat internul.

Jancourt. Dar d-ta ai văzut ordonanța ?

Frésau. Cum de nu ; nu era nici scrisul, nici semnătura lui Varmeur. Atâta lucru sunt dator să știu și să cunosc.

Jancourt. Și când ați aflat falsul, ați căutat să aflați motivul ?

Frésau. Sigur. După câteva zile de observație, am aflat totul. În fiecare seară, cele două camere, a fratelui și a surorii, deveneau și deveneau și astăzi o cameră comună.

Jancourt. De ce nu i-ai spus ?

Frésau. E prea târziu. Situațiunea aceasta dăinuiește de luni de zile. Ce motiv ași avea ca să intervin acum ? Mi-ar fi imposibil să le spun că am făcut pe spionul într-o chestiune atât de intimă.

Jancourt. Dar ați scăpa-o !

Frésau. Ți-am spus că este prea târziu. De altfel ea a venit aci conștientă de ceace va păți. Trebuia să nu vie... Acum și ea este bolnavă.

Jancourt. Totuși, dacă i s'ar explica d-nei Jancourt pericolul ce o amenință, poate că și-ar reveni din

pasiunea ei ametoitoare. Ea știe că este bolnavă ?

Frésau. Cum de nu, dar nimic și nimeni nu o poate despărți de amantul ei. În astfel de împrejurări pasiunea lor a luat forme de neînchipuit. Nesocotește răul ce i-a făcut amantul și îl iubește cu pasiune. (Printr'un gest, Jancourt este gata-gata să se dea de gol, Frésau însă nu observă). O singură forță este în stare s'o ia de aci : soțul ei ! Lui nu i-ar putea refuza nimic. Iată pentru ce adineguri îți spuneam să mă ajuti. D-ta cunoști pe soțul ei, te rog, explică-i cum crezi mai bine, și convinge-l să vie s'o ia de aci.

Jancourt. A, nu, asta niciodată, n'ași fi în stare.

Frésau. Înțeleg, văd cât de delicată este situațiunea, dar gândește-te că în câteva săptămâni d-na Jancourt este cu desăvârșire pierdută.

Jancourt. Câteodată ne înșelăm asupra mersului boalei.

Frésau. Deastădată nu se poate înșela nici cel mai profan în ale medicinei.

„In acest moment, doi inși, braț la braț, trec pe aleea din fața biuroului. Frésau îi arată.

Jancourt. Ei sunt ?

Jancourt se apropie și vede perchea ce trece, prin fața lui. Își privește soția, care iubește pe altul. Femea ce trece prin fața lui, nu mai este soția lui, ci un cadavru cu ochii duși în orbite, cu fața supțâ, ce se clatină pe picioare. După ce a trecut de alee, Jancourt are un moment de reculegere : totul este mort în el, până și mila

Frésau. I-ai văzut ?

Jancourt. Aproape să n'o mai recunosc.

Frésau. Acum cred că ești hotărât să-i vorbești soțului ei.

Jancourt. De prisos. Știu ce trebuie să fac ?

Frésau. Cum ?

Jancourt. Eu sunt soțul ei, eu sunt bancherul Jancourt !

Frésau. (mirat). Dumneata ?

Jancourt. Am mințit, nefăcându-te să bănuiești adevărul, și silindu-te să-mi spui totul ; dar am mințit pentru că, bănuind că am adus aci o bolnavă, vream să știu exact ce speranțe îmi mai rămân pentru ființa cea mai iubită.

Frésau. Nu sunt supărat că m'ar mințit și nu-mi pare rău că ți-am spus crudul adevăr, fiind sigur că o vei scăpa.

Jancourt (nepăsător). Voi pleca singur cât mai curând.

Frésau. Cum ? Nu se poate ! Ce se va face nenorocita ?

Jancourt. Eu sunt singurul meu judecător, domnule Doctor.

Frésau (sculându-se de pe scaun). Mă duc să o anunț că ești aci...

Jancourt. Te opresc ! Vei fi nevoit să-i aduci la cunoștință că boala ei este înaintată, și că ți-ai trădat ast-

fel, față de mine, secretul dumitale profesional.

Frésau. Dar te încredințez că în 2—3 săptămâni...

Jancourt. Peste 2—3 săptămâni mai vin eu pe aci.

Frésau. Atunci va fi moartă...

Jancourt. Cine ? Soția mea ? (după câteva secunde de tăcere). Nici nu vreau s'o mai revăd, locat așa... ..moartă !

Trad. de Cornelia Ionescu

ILUZIILOR

O, scumpe dragi iluzii și visuri de copil,
Cu fermecată voastră dulce 'nchipuire,
De ce-ați lăsat în suflet cărarea de-amăgire
Și clipe de durere pe gândul meu debil ?

Vă depănaseți raze din plânsul meu nămă
Când sufletul meu tânăr râvnise talibine,
Și'n liniștea eternă visa nemărginire :
Ce-ați folosit voi oare că plâns'a un copil ?

M'am sbuciumat atâta, că firea-i ruptă
În idonă
Și mi-a pierit din suflet dulciosa noștră
Ce-mi răsărise 'n vise și lacrimi date-vodă.

Clipite de durere le faceți poezie :
La ce-mi mai prind în gândul că o iluzie
Noștră,

M'ați înșelat, ș'acum mi-e inima pustie !

Florin Praporgescu

Care pondenta redacției

Lia Ganu, Criș : Poeziile primite sunt prea învechite ca formă și unele versuri sunt foarte prozaice.

Pompiliu D. Podgoreanu : Proza dv. nu se poate publica ; e plină de insuficiențe ; însă mai puteți încerca. Pentru asigurarea culegerii nu mai transcrieți pe contrapagine.

G. Christescu Delablidare : Bine ar fi fost să fi femeie — așa cum dorești d-ta — căci poate lăsa poezia în pace.

H. Măru, Pașcani : „Umanitas“ are idei confuze și nu merge. Schița „Opera vieții“ se va publica.

Nicolae D. Moșu : „Din înaltele mistere“ nu se poate publica.

Cozma : Dacă veți reuși la examenul de clasa III primară, puteți să vă încercați la versificație. Altfel, nu.

Eugen Mirea : Idei banale în formă incorectă. Totuși, mai încercați.

Nicu Gherculescu : Nu putem publica nimic din cele trimise.

Pe-al răsilor cărare !...

Al florilor ninsoare...

D. Minceff Constantin. — „Obscure sfîșnuri cu carbele lor ochi, intuil o-prima capetele lor de granit“ pe ce limbă e ? Învățați întâi limba română și apoi încercați literatură.

Florin Praporgescu. — „O, Poveste, tristă...!“ nu se publică.

Eugen Murea. — Mai încercați.

Maimuța sculptor

Sau adevărata asemănare.